

Saksansvarlig Egil Johannes Hauge

Komite for oppvekst og kultur

25.04.2018

PS 11/18

Innstilling

Komite for oppvekst og kultur tar "Vurdering av grunnskolen i Melhus 2017" til orientering og vedtar at følgende satsningsområder legges til grunn for arbeidet med økonomi og handlingsplan:

Skolemiljøet	Innføring nytt kap 9a, vurdering for læring, praktisk og variert opplæring Utforskende pedagogisk praksis
Fag og ferdigheter	Begynneropplæring, grunnleggende ferdigheter, digitale ferdigheter og basisfag Fagfornyelsen
Spesialundervisning	Kompetanseheving både skole og PP-tjeneste Oppfølging av ekspertrapporten
Videreutdanning	Oppfølging i tråd med kompetansekrav

Behandling i Komite for oppvekst og kultur

25.04.2018

PS 11/18

Tilleggsforslag:

Fremmet av Knut Ole Bleke (SP), på vegne av SP, SV, Melhuslista, FrP, Ap, H:
Utredning av innføring av varmt måltid i grunnskolen.

Votering:

Tilleggsforslag fra Bleke ble enstemmig vedtatt.
Rådmannens Innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Komite for oppvekst og kultur tar "Vurdering av grunnskolen i Melhus 2017" til orientering og vedtar at følgende satsningsområder legges til grunn for arbeidet med økonomi og handlingsplan:

Skolemiljøet	Innføring nytt kap 9a, vurdering for læring, praktisk og variert opplæring Utforskende pedagogisk praksis
Fag og ferdigheter	Begynneropplæring, grunnleggende ferdigheter, digitale ferdigheter og basisfag Fagfornyelsen
Spesialundervisning	Kompetanseheving både skole og PP-tjeneste Oppfølging av ekspertrapporten
Videreutdanning	Oppfølging i tråd med kompetansekrav Utredning av innføring av varmt måltid i grunnskolen.

Bakgrunn for saken:

Det vises til opplæringsloven § 13.10 og kravet om at kommunen skal ha et forsvarlig system for oppfølging av grunnskolen i kommunen. Som en del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeides en årlig rapport om tilstanden. Den årlige rapporten skal drøftes politisk.

Til grunn for vurderingen ligger skolenes rapportering til skoleeier, nasjonale prøver, undersøkelser og kartlegginger. Skoleeier har gjennomført eget dialogmøte med hver enkelt skole hvor alle resultater og satsningsområder er drøftet. Den totale vurderingen er gjennomgått samlet med rektorene (samt inspektører, fagledere), og PPT i eget møte for å bidra til forståelse av tilstanden og å velge satsningsområder.

Under drøftes i hovedsak vurderingen av skolemiljøet, læringsutbyttet og fysiske rammer.

Saksutredning:

1. Generelt om undersøkelsene – kartlegginger - prøver

Elevundersøkelsen er et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elevene. Den er en del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og er hjemlet i forskrift til opplæringsloven § 2-3. Melhus kommune har vedtatt politisk at undersøkelsen skal gjennomføres av alle elever fra og med 5. trinn. (Forskriftene sier at den er obligatorisk for 7. og 10. trinn.). I skoleporten¹ som viser de offentlige resultatene er kun 7. og 10. trinn presentert. Resultatene under for Melhus vil derfor kunne være noe avvikende fra de som er lagt ut offentlig.

Undersøkelsen skal ikke bare gjennomføres men også følges opp. Skolene og skoleeier har en mulighet til å få informasjon om hvordan elevene opplever skolen og læringsmiljøet sitt. Det tas videre utgangspunkt i at læringsmiljøet har betydning for for eksempel elevenes motivasjon, innsats og læring. Læringsmiljøet er ikke noe som ensidig påvirker elevenes læringsutbytte. Elevenes prestasjoner er både et resultat av og har innvirkning på læringsmiljøet. «Et godt læringsmiljø gir flinke og motiverte elever samtidig som velfungerende og motiverte elever gir et godt læringsmiljø.» (T. Nordahl 2005). Elevenes og lærernes bevissthet om egen betydning blir da avgjørende. Skolens oppgave blir da også å gjøre alle aktørene bevisste på dette.

Svarprosenten er generelt svært høy på elevundersøkelsen slik at feilmarginen er liten. Dette innebærer at mindre forskjeller også kan være interessante. Det er i den videre fremstilling i hovedsak tatt utgangspunkt i det nasjonale snittet når det gjelder sammenligninger. Alle skalaer i brukerundersøkelsen går fra 1 – 5 hvor 5 er "best".

Hensikten med nasjonale prøver er å vurdere og utvikle elevenes ferdigheter i lesing, regning og i deler av faget engelsk. Dette innebærer at det er avgjørende at skolene selv griper fatt i resultatene og legger dem til grunn for en målrettet innsats. Det ble i 2017 gjennomført nasjonale prøver innenfor områdene lesing, regning og engelsk på 5. og 8. trinn. De nasjonale prøvene for 8. trinn er også gjennomført på 9. trinn når det gjelder lesing og regning. Nasjonale prøver er ikke prøver i fag, men i grunnleggende ferdigheter. Resultatene gir et avgrenset bilde av ferdighetene og kompetansen elevene har. Man må derfor alltid se resultatene i sammenheng med annen relevant informasjon man har om skolen, kommunen og elevene.

Fra og med 2014 ble nasjonale prøver publisert på en ny skala. Dette gjør det mulig å sammenlikne resultater mellom prøver og resultatene mellom år fra og med høsten 2015. Dette gjelder kun engelsk og regning.

Nasjonale prøver skal gi styringsinformasjon til skolene og kommunen. Det er også forutsatt at prøvene skal komme til nytte for den enkelte elevs utvikling i samarbeid mellom lærer, elev og foresatte.

¹ Skoleporten er et verktøy for vurdering av kvalitet i grunnopplæringen. Målet med Skoleporten er at skoler, skoleeiere, foresatte, elever og andre interesserte skal få tilgang til relevante og pålitelige nøkkeltall for grunnopplæringen. (<https://skoleporten.udir.no/>)

Sammen med eksamensresultatene og standpunkt karakterene får kommunen et bilde når det gjelder læringsutbytte og hva kommunen bør satse på.

2. Vurdering av elevenes skolemiljø

Elevundersøkelsen - indekser og indikatorer

Tabellene viser resultatene fra Elevundersøkelsen fordelt som både indikatorer og indekser. En indikator består av ett spørsmål, mens indekser er satt sammen av to eller flere av de obligatoriske spørsmålene i Elevundersøkelsen. I denne vurderingen er det sett på barnetrinnet og ungdomstrinnet hver for seg.

Oversikten under viser resultatet for 5.-7. trinnet i Melhus 2017 sammenlignet med nasjonale tall. Her ligger vi stort sett helt likt med det nasjonale snittet.

Indekser 2017	5.-7. nasjonalt	5.-7. Melhus
Trivsel	4,3	4,3
Støtte fra lærer	4,5	4,6
Støtte hjemmefra	4,4	4,4
Vurdering for læring	4	3,9
Læringskultur	4,1	4,1
Mestring	4	4
Motivasjon	4	4
Elevdemokrati og medvirkning	3,9	3,9
Felles regler	4,3	4,4
Mobbet av andre elever på skolen	4,7	4,7
Fysisk læringsmiljø	3,7	3,8
Innsats	4,3	4,3

Når det gjelder forskjellene mellom jenter og gutter så er denne stort sett samsvarende med nasjonale tall. Guttene skårer litt lavere når det gjelder mestring enn guttene nasjonalt (3,9 – 4,1) i 2017. Det er også sett på gjennomsnittet for kommunen for de siste 4 målingene sammenlignet med tilsvarende resultat nasjonalt. Her er det også så å si ingen forskjeller.

Tabellen under viser tilsvarende oversikt for ungdomstrinnet. Elevene på ungdomstrinnet svarer på noen flere områder enn barnetrinnet.

Indekser 2017	Nasjonalt u trinn	Melhus u trinn
Trivsel	4,2	4,2
Støtte fra lærer	4,1	4,1
Støtte hjemmefra	4,2	4,2
Vurdering for læring	3,5	3,3
Læringskultur	3,9	3,8
Mestring	4	3,9
Motivasjon	3,6	3,6
Elevdemokrati og medvirkning	3,5	3,4
Felles regler	4	4
Mobbet av andre elever på skolen	4,7	4,7
Fysisk læringsmiljø	3,2	3,1
Utdanning og yrkesveiledning (ungdomsskolen)	3,7	3,6
Praktisk opplæring	3,2	3

Variert opplæring	3,8	3,8
Relevant opplæring	3,7	3,5
Innsats	4	3,9

Vi ligger noe under nasjonalt snitt på noen av indeksene, som for eksempel «Vurdering for læring», «Praktisk opplæring» og «Relevant opplæring». Forskjellene er små.

Det er stort sett lite eller ingen forskjell mellom kjønnene. Når det gjelder indeksen «Vurdering for læring» skårer imidlertid jentene jevnt over litt lavere enn guttene på flere av spørsmålene knyttet til denne indeksen. Noen av spørsmålene som «Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?» og «Får du være med og vurdere skolearbeidet ditt?» ligger jentene 0,3 under nasjonalt snitt. Det er også verd å merke seg at både guttene og jentene skårer lavere enn nasjonalt på «Relevant opplæring». Denne indeksen består av spørsmålene; «Jeg synes det vi lærer på skolen er viktig», «Det meste jeg lærer på skolen, vil jeg få nytte av senere i livet» og «Samme hvilken jobb jeg får, vil det jeg lærer på skolen være nyttig».

Hvis man legger til grunn gjennomsnittet for de siste 4 målingene for Melhus kommune sammenlignet med tilsvarende nasjonale resultat er forskjellene minimale. Noen områder som peker seg ut er «Vurdering for læring», «Relevant læring» og «Praktisk opplæring». Den største forskjellen er imidlertid indeksen som dekker «Fysisk læringsmiljø». Elevene vurderer som positivt (over nasjonalt snitt) skolebibliotek og vasking og renhold, mens toalettforhold skårer under nasjonalt snitt.

Oppsummert kan følgende nevnes:

- Totalt sett ligger Melhus kommune på nasjonalt snitt når det gjelder læringsmiljøet både for barnetrinnet og ungdomstrinnet
- Noen områder peker seg ut med hensyn til videre oppfølging på ungdomstrinnet; Vurdering for læring, Relevant opplæring og Praktisk opplæring.

Mobbing særskilt:

Generelt

Nytt kapittel 9A i opplæringsloven trådte i kraft fra 1. august 2017. Det nye regelverket skal styrke elevenes rettigheter, og skal sørge for at saker som gjelder skolemiljø blir håndtert raskere, tryggere og enklere. Noen av de viktigste endringene er at det er lovfestet et krav til nulltoleranse og en tydeligere aktivitetsplikt for skolen².

Nasjonale forhold:

NTNU Samfunnsforskning har i en analyse sett nærmere på spørsmålene om mobbing og arbeidsro³. I Elevundersøkelsen 2016 ble definisjonen av mobbing og spørsmålet om mobbing endret. Det er og lagt til spørsmål om mobbing, og fjernet spørsmålene om krenkelses.

Hovedfunnene nasjonalt er at 6,6 prosent av elevene svarer at de blir i en eller annen kombinasjon mobbet av medelever, digitalt mobbet av noen på skolen eller mobbet av voksne på skolen, to til tre ganger i måneden eller oftere. Dette er en økning på 0,3 prosent fra 2016. Av elevene som har besvart elevundersøkelsen, utgjør 6,6 prosent ca. 29 000 elever.

1,9 % av elevene sier de blir mobbet digitalt. Halvparten av disse er også utsatt for tradisjonell mobbing. Det er en større andel jenter enn gutter som oppgir at de mobbes digitalt på ungdomstrinnet.

² Mer informasjon ligger her <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/>

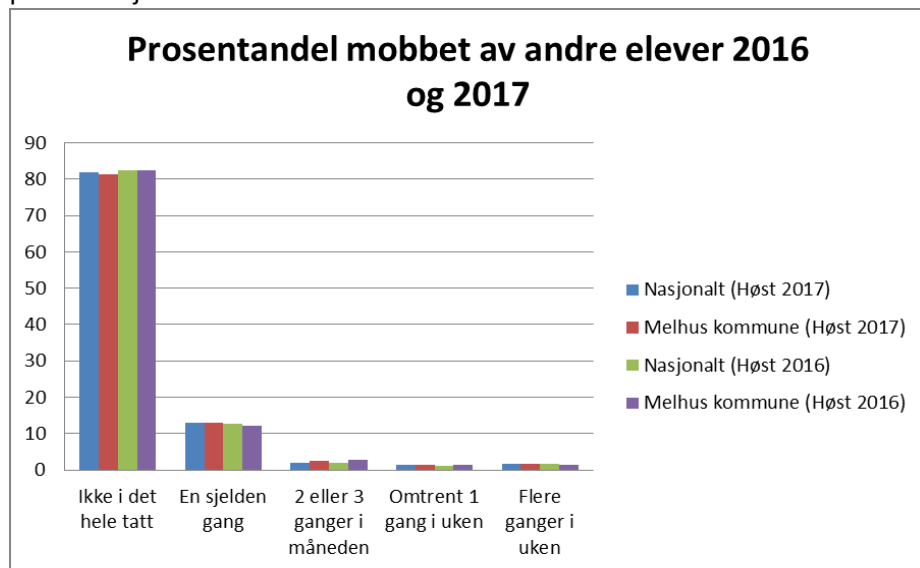
³ Analysen finnes her <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/elevundersokelsen-2017-mobbing-og-arbeidsro2/>

Arbeidsro er også område som er fulgt opp i de nasjonale analysene. 63,2 prosent er litt eller helt enig i at det er god arbeidsro i timene. Det er omtrent uendret fra de to foregående årene.

Forholdene for Melhus kommune

Skolene har i tråd med endringen i lovverket endret sine rutiner samt sørget for å informere elever og foresatte. Skoleeier har fulgt opp hver enkelt skole gjennom eget tilsyn og sjekket ut at skolene følger opp de nye kravene.

Diagrammet under viser tallene for Melhus sammenlignet med nasjonale tall for 2016 og 2017. Melhus ligger her på det nasjonale snittet.

Når man går nærmere inn på tallene for Melhus er det verd å merke seg at ved tre av skolene er det ingen av elevene som rapporterer at de mobbes «1 gang i uken eller oftere». Hvilket er meget positivt.

Høsten 2015 vedtok komite for liv lære at skolene bør gjennomføre ikke anonyme undersøkelser knyttet til mobbing. Dette er iverksatt og alle skolene rapporterer at de benytter dette som en oppfølging av elevundersøkelsen. Erfaringene

med dette er gode og de gir et godt utgangspunkt for å avdekke mobbing.

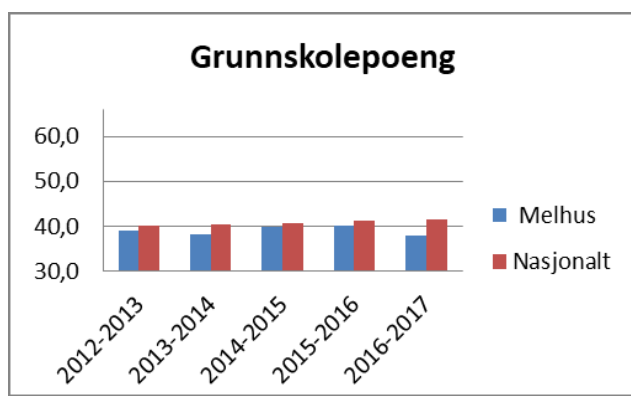
Lundamoskolene har tidligere deltatt i et prosjekt i regi av læringsmiljøsentret. Erfaringene spres nå til de øvrige skolene. PPT i kommunen, som også har deltatt i prosjektet, har fått tildelt ressurser for å gjennomføre opplæring for de øvrige skolene.

Siden skolestart høst 2017 rapporterer skolene at de har utarbeidet 39 aktivitetsplaner. Aktivitetsplanen kommer som en følge av lovens tydeligere krav om aktivitetsplikt. Tidligere fattet skolene enkeltvedtak. Av disse er 5 rapportert til skoleeier. Loven stiller krav om at alvorlige krenkelser og tilfeller der eksempelvis ansatte krenker skal rapporteres til skoleeier. Det vises for øvrig til punkt 5.

Oppsummert:

- Melhus er på snittet nasjonalt for 2017 og med liten endring fra 2016.
- Revisjonen av kap 9a i opplæringsloven er fulgt opp av alle skolene med innføring av nye rutiner. Skoleeier har i tillegg hatt eget møte med alle skolene og sjekket at disse er på plass.
- Spredning av erfaringene fra læringsmiljøprosjektet på Lundamoskolene er i gang og det er avsatt egne ressurser til PP-tjenesten for å gjennomføre dette

3. Faglig utbytte og arbeidet med grunnleggende ferdigheter

Grunnskolepoeng og eksamensresultater

Elevene vurderes avslutningsvis på en karakterskala fra 1 til 6, der 6 er beste karakter. Grunnskolepoengene beregnes med utgangspunkt i standpunktkarakterene og eksamen. Standpunktkarakterene er ment å reflektere elevenes kompetanse ut fra målene i læreplanverket. Alle elever i grunnskolen skal i tillegg opp til to avsluttende prøver, én skriftlig og én muntlig. Diagrammet viser at vi ligger litt under nasjonale snittet. For øvrig rapporterer rektorene fra

ungdomsskolene at resultatene fra eksamen med noe variasjon harmonerer med standpunkt karakterene. Gjennomgående forskjeller er drøftet på den enkelte ungdomsskole.

Eksamensresultater inngår i elevenes sluttvurdering og skal gi informasjon om elevenes kompetanse ved avslutningen av grunnopplæringen. Endringer i karakterer over tid uttrykker ikke nødvendigvis at elevenes nivå har endret seg. Karakterstatistikken bør derfor ses i sammenheng med annen informasjon fra vurderingssystemet.

Gjennomsnittskarakterer for et fylke eller for landet endrer seg lite fra år til år. Gjennomsnittskarakterer for en skole eller en kommune kan derimot endre seg mye fra år til år. Dette er fordi gjennomsnittskarakteren i større grad vil påvirkes av enkeltelevers resultat når det er få elever på en skole eller i en kommune. Endringer i karakterer på skolenivå bør derfor tolkes med varsomhet.

Oversikten under viser eksamensresultatene i engelsk, norsk og matematikk skriftlig for Melhus Kommune sammenlignet med nasjonale tall.

Indikator og nøkkeltall	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Engelsk - Melhus	3,8	3,6	3,7	3,6	3,6	3,3
Engelsk - Nasjonalt	3,8	3,8	3,7	3,7	3,6	3,8
Matematikk - Melhus	3,3	2,9	2,9	3,1	3,8	3,4
Matematikk - Nasjonalt	3,1	3,1	3,0	2,9	3,3	3,4
Norsk hovedmål - Melhus	3,3	3,5	3,3	3,2	3,6	2,9
Norsk hovedmål - Nasjonalt	3,4	3,4	3,4	3,4	3,5	3,4
Norsk sidemål - Melhus	3,0	3,3	3,0	3,2	3,1	2,6
Norsk sidemål - Nasjonalt	3,3	3,2	3,1	3,1	3,2	3,3

Eksamensresultatene gir ikke grunnlag for sammenligning over tid (utvikling). Det kan imidlertid være av interesse å se hvordan kommunen faller ut sammenlignet med de nasjonale resultatene. Resultatene for 2017 er noe svakere for norsk hovedmål, sidemål og engelsk. Over tid ligger kommunen her om lag på nasjonalt snitt. Når det gjelder matematikk så ligger kommunen over tid stort sett over eller på nasjonalt snitt. Tallene må tolkes med forsiktighet.

Følgende kan trekkes fram:

- *Vi ligger litt i underkant av snittet nasjonalt når det gjelder grunnskolepoeng*
- *Matematikk ligger på nasjonalt snitt i 2017*
- *Øvrige skriftlige fag under snittet i 2017*

Nasjonale prøver

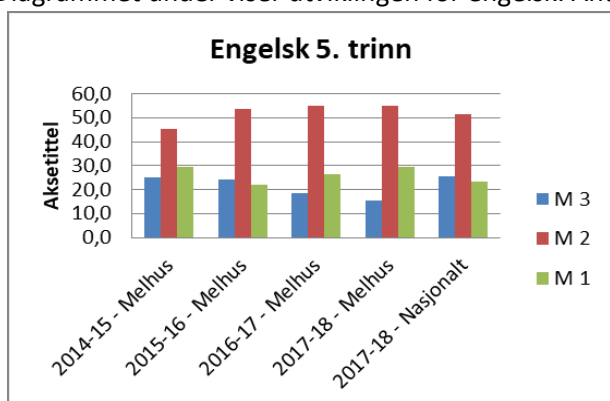
Generelt

Resultatene i engelsk og regning i 2014 var startpunktet for måling av utvikling over tid. Fra og med 2015 kan resultatene sammenlignes mellom år slik at skoler og kommunen kan sammenligne sine egne resultater over tid og se om det har skjedd en endring. Leseprøvene er foreløpig ikke tilrettelagt for å kunne måle utvikling over tid. På 5. trinn er det 3 mestringsnivåer og på ungdomstrinnet er det 5 nivåer. Til hvert nivå er det laget en beskrivelse av hva elever på nivået typisk mestrer. For å få mer utfyllende informasjon om elevenes resultater, er det viktig å se gjennomsnittet i sammenheng med fordelingen av elever på de ulike nivåene.

En endring i andel elever på et gitt nivå fra et år til et annet kan tolkes som en reell endring. En skole kan for eksempel se om de klarer å løfte de svakeste elevene ved at det over tid blir færre elever på nivå 1. Nasjonale prøver forteller allikevel ikke hele sannheten om en skole. Det er derfor viktig å se resultatene fra nasjonale prøver i sammenheng med annen informasjon om skolen eller kommunen. Det avgjørende er at skolene evner å benytte resultatene for sikre en så målrettet innsats som mulig overfor elevene.

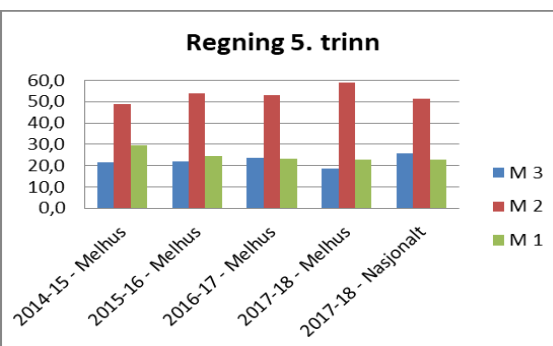
Resultatene

Diagrammet under viser utviklingen for engelsk. Antallet elever på det høyeste nivået har gått ned, mens det er en økning på mestringsnivå 2. Totalt sett ligger Melhus litt under snittet nasjonalt.

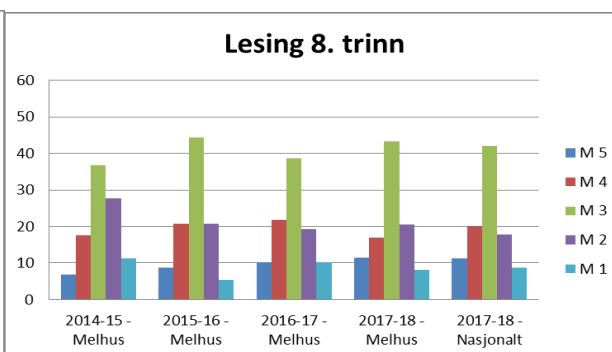
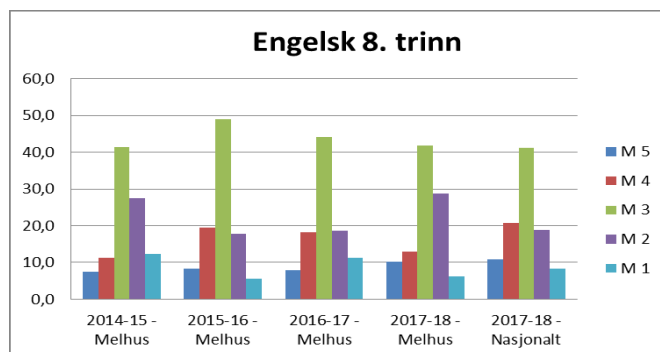

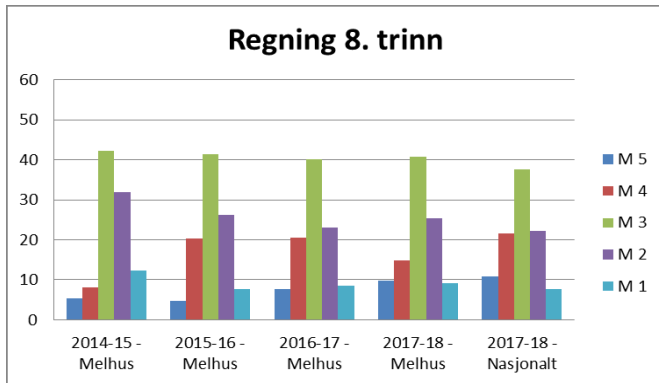
Selv om man ikke fullt ut kan legge til grunn resultatene i lesing for vurdering av utvikling over tid er det allikevel interessant å sammenligne med nasjonalt snitt og se om det er utslag av interesse fra år til år. Som for engelsk er andelen på mestringsnivå 2 noe høyere enn landsgjennomsnittet.

For regning er det mulig å sammenligne utviklingen fra år til år. Diagrammet viser at vi ligger på snittet. Andelen på det laveste mestringsnivået har gått litt ned.

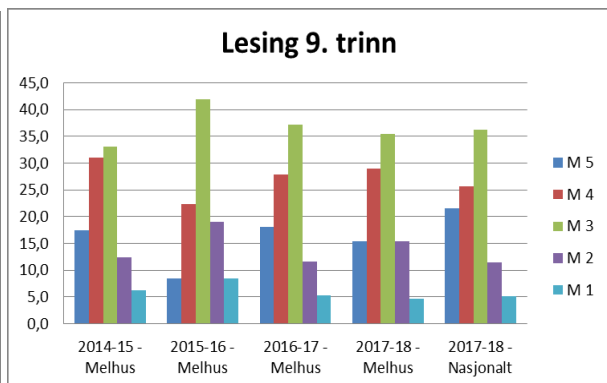
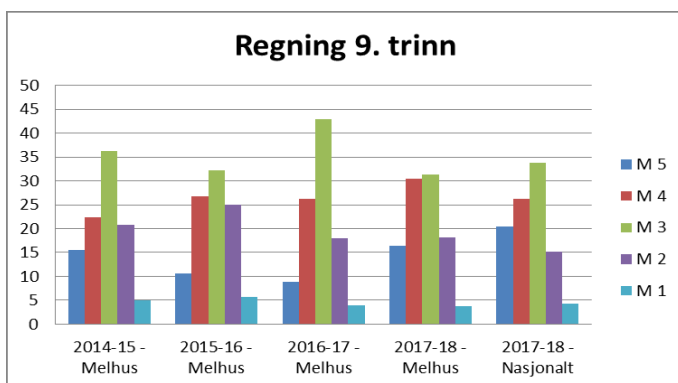

Diagrammene under viser utviklingen for 8. trinn. Når det gjelder engelsk er det litt færre elever på mestringsnivå 5 og 4. Lesing er over tid grovt sett på nasjonalt nivå med unntak av 2014/15. Regning viser en liten bedring for nivå 5. Generelt sett er endringene svært små og må tolkes med forsiktighet.

For 9. trinn gjennomføres kun prøver i lesing og regning. For 2017 er regning på nasjonalt nivå. Lesing er litt under og vil være naturlig som oppfølgingsområde.

Legger man til grunn usikkerheten i målingene ligger Melhus kommune «statistisk» på det nasjonale snittet. Det man allikevel kan merke seg er følgende:

- Resultatet for skriftlig eksamen i 2017 er under nasjonalt snitt med unntak av matematikk
- Grunnskolepoengene er over tid litt under nasjonalt snitt
- Tilsvarende resultat finner vi når det gjelder nasjonale prøver.
- Engelsk bør følges opp nærmere
- Enkelte skoler ser ut til å vise bedring når det gjelder regning

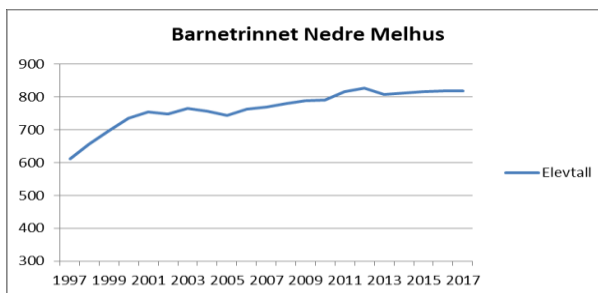
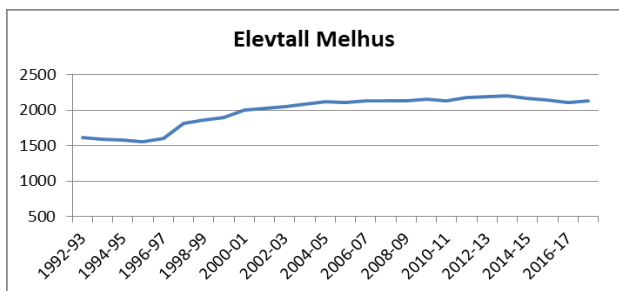
Endringen i resultatoppnåelse kan ses om naturlig variasjon. Det blir derfor viktig å gå nøye inn i resultatene. Uavhengig av dette bør det fortsatt legges vekt på grunnleggende ferdigheter framover.

4. Ressurssituasjonen

Elevtallet

Den viktigste kostnadsdriveren innenfor skole er endringer i elevtallet. Diagrammene under viser utviklingen for kommunen i sin helhet og Nedre Melhus barnetrinnet særskilt.

Diagrammet til venstre viser elevtallsutviklingen i Melhus siden 1992. Den kraftige økningen i elevtallet på nittitallet (fra 1997) skyldes at 6 åringene kom inn i skolen. Diagrammet til høyre viser utviklingen for barnetrinnet i Nedre Melhus siden 1997. Dvs fra det året 6 åringene kom inn i skolen. Det er viktig å merke seg at det siden 2011 så å si ikke har vært noen vesentlig vekst i elevtallet i Nedre Melhus.

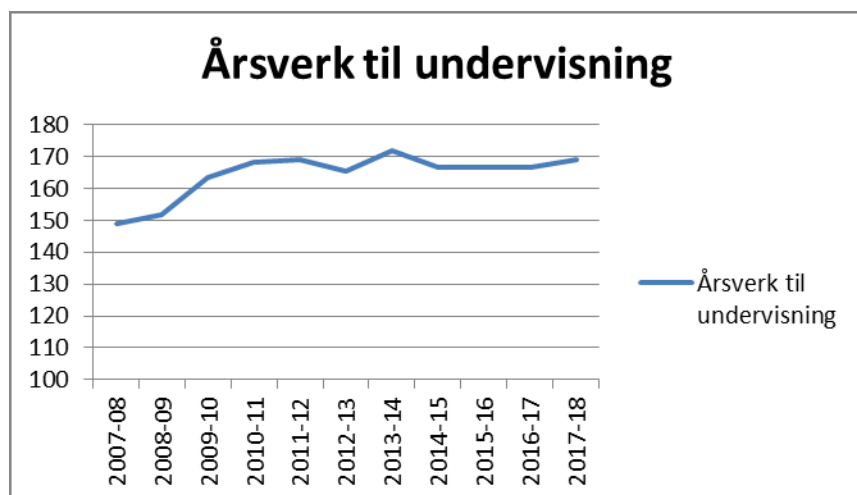
Ressurser - økonomi

Når det gjelder vurdering av ressursituasjonen så hentes alle tall fra **eller** er beregnet på grunnlag av tall fra GSI (grunnskolenes informasjonssystem) og SSB.

Tabellen under viser nøkkeltall. Disse er stort sett på sammen nivå som det nasjonale. Sammenlignet med kommunegruppe 07⁴ ligger vi litt over.

Indikator og nøkkeltall	Melhus	Kommunegr. 07	Nasjonalt
Driftsutgifter per elev	111 204	106 892	112 208
Lønnsutgifter per elev	88 150	85 956	88 779
Prosentandel lønnsutgifter av totale utgifter	84,7	83,3	81,9
Driftsutgifter til inventar og utstyr per elev	1 219	897	1 072
Driftsutgifter til undervisningsmaterieell per elev	1 422	1 558	1 477
Indikator og nøkkeltall	Melhus	Kommunegr 07	Nasjonalt
Antall elever per årsverk til undervisning	12,1	12,9	12,1
Antall elever per assistentårsverk i undervisningen	74	67,8	68,2
Antall assistentårsverk per hundre lærerårsverk	14,5	16,8	15,8
Lærertetthet 1.-7. trinn	12,1	13,6	13
Lærertetthet 8.-10. trinn	16,8	15,3	14,4
Lærertetthet i ordinær undervisning	16,8	17,3	16,8
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	96	94,1	95,9
Undervisningstimer totalt per elev	59	55	59

Diagrammet under viser utviklingen når det gjelder årsverk til undervisning (lærerårsverk). Av disse gikk i 2017 ca 30,3 årsverk til spesialundervisning. Dette tilsvarer omlag 18 %.

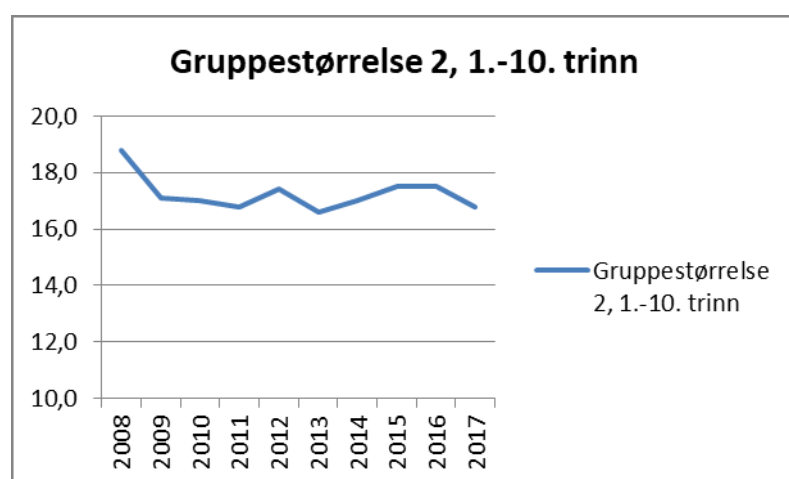
⁴ SSB har på bakgrunn av folkemengde og økonomiske rammebetingelser kategorisert kommunene i 16 grupper. Grupperingen er ment som et hjelpemiddel til å foreta fornuftige sammenligninger av kommuner.

Grafen på neste side viser utviklingen når det gjelder gjennomsnittlig gruppestørrelse. Gjennomsnittlig gruppestørrelse viser forholdet mellom antall timer elevene har krav på etter forskrift til opplæringsloven og hvor mange årstimer skolene reelt legger ut til undervisning. Gruppestørrelsen vil variere både mellom skolene og internt på den enkelte skole.

Det opereres med to typer gjennomsnittlig gruppestørrelse⁵. Forskjellen består grovt sett i om man tar med timene som legges ut til spesialundervisning og særskilt norsk eller ikke. Sistnevnte gir gruppestørrelse 2 (dvs uten spesialundervisning og særskilt norskopplæring). Gjennomsnittlig gruppestørrelse er den beste indikatoren for å følge med på ressursituasjonen for skoleområdet. Den er sammenlignbar med landet for øvrig og gir også grunnlaget for vurdering om vi overholder lovens forutsetninger⁶.

Jo lavere gruppestørrelse jo mere ressurser har skolene.

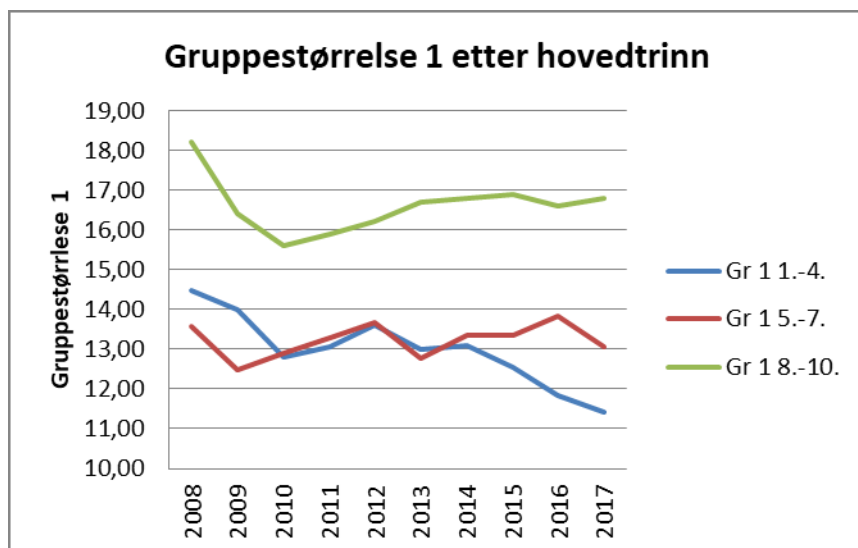
Diagrammet under viser gruppestørrelse 2 for Melhus. Over tid så viser denne en bedring.

Når man ser på gruppestørrelse 1 så viser denne en interessant utvikling. Det er en klar bedring når det gjelder småtrinnet (1.-4.). Dette har trolig sammenheng med ressurser til tidlig innsats. Dette er imidlertid ikke den eneste årsaken i og med at denne begynner allerede fra 2009. Trenden viser en reell endring i dreining i bruken av ressursene. Samtidig er det en svak reduksjon i ressursene for ungdomstrinnet. Ressurstilgangen i 2008 for ungdomstrinnet var så vidt dårlig at det nærmet seg en grense for det som var forsvarlig. Beregninger gjort med grunnlag i lærernormen tilsier at begge de to store ungdomsskolene vil måtte tilføres ressurser.

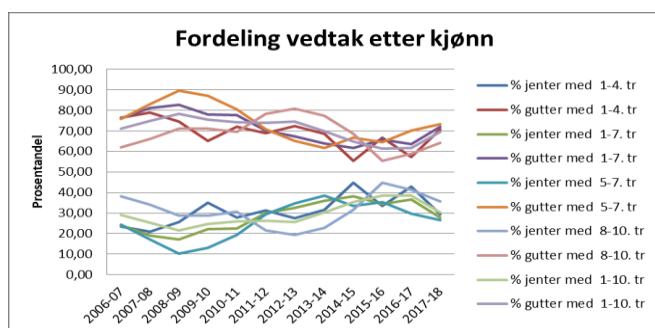
⁵ Gruppestørrelse 1- Samlet elevtimetall på trinn fordelt på årstimer til undervisning (unntatt morsmålsundervisning og finsk). Gruppestørrelse 2 - Som gruppestørrelse 1, men det er gjort fradrag for spesialundervisning og særskilt norsk.

⁶ Ved opphevelsen av kravet til klassedelingstall ble det fra stortinget lagt som forutsetning at ressursene til skole ikke skulle bli mindre enn hva dette kravet forutsa. Det vises for øvrig til endringene i lærernormen som vil gjelde fra høsten 2018.

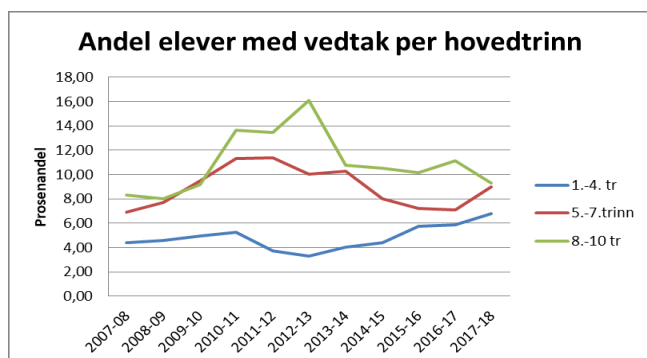
Spesialundervisning

De siste årene har det vært jobbet særskilt med spesialundervisning. Det har blant annet vært en målsetting å bedre kvaliteten på selve tilbudet samt å følge en opp en tidligere jevn økning i andelen elever med vedtak om spesialundervisning. Vi har tidligere sett at økning i vedtak binder opp skolene med hensyn til å kunne drive fleksibelt.

Diagrammet viser forholdet mellom jenter og gutter når det gjelder fordelingen av enkeltvedtak. Melhus har da vært en av de få kommunene som har vist en trend når det gjelder utjevning mellom kjønnene. Det siste året kan det imidlertid se ut som dette har snudd. Signaler fra PP-tjenesten tyder også på dette.

Ser vi på andelen enkeltvedtak totalt sett så går denne frem av diagrammet under. Andelen på de laveste trinnene øker fortsatt, mens ungdomstrinnet går ned. For mellomtrinnet er det vanskelig å peke på noen utvikling. Vi vet ikke om økningen på småtrinnet skyldes at det reelt sett er flere barn med utfordringer eller om det skyldes at skolene er blitt flinkere til å gripe inn tidligere. Signalene fra skolene kan tyde på at det er reell økning i antallet elever med utfordringer.

For ungdomstrinnet vet vi ikke om endringen skyldes at det reelt sett er færre elever med behov eller om det skyldes skolenes innsats.

Diagrammene over sier også noe om antall vedtak. Totalt sett gis det i skoleåret 2017/18 om lag 22 000 timer til spesialundervisning. (I 2008 var dette tallet 15 000). Dette sier imidlertid ikke noe om kvaliteten på spesialundervisningen, eller utbyttet. Undersøkelser kan tyde på at det ikke er noen automatisk sammenheng

mellom økte ressurser til spesialundervisningen og kvaliteten på denne.

I 2016 opprettet regjeringen en ekspertgruppe⁷ som skal skrive en rapport om hvordan det spesialpedagogiske tilbudet kan bli bedre i barnehager og skoler. Det overordnede målet er å bidra til at

⁷ <http://nettsteder.regjeringen.no/inkludering-barn-unge/>

barn og unge som har behov for tilrettelagte tiltak, herunder spesialundervisning, får et pedagogisk og spesialpedagogisk tilbud av høy kvalitet og opplever økt inkludering i barnehage og skole.

Ekspert rapporten ble publisert 4. april 2018. Oppfølgingen av denne vil være med å danne retningen for kommunens videre arbeid med spesialundervisning.

Oppsummert:

- *Elevtallet flater ut. Deler av denne kan forklares gjennom opprettelsen av den private ungdomsskolen. Prognosene viser imidlertid en lavere vekst fremover.*
- *Ressurssituasjonen viser en klar bedring på småtrinnet og en liten oppgang på ungdomstrinnet. De to store ungdomsskolene vil ha krav på tilføring av ressurser som en konsekvens av lærernormen.*
- *Tallene for spesialundervisning forutsetter videre oppfølging:*
 - *Økning i vedtak på småtrinnet*
 - *Tall for spesialundervisningen viser at vi bruker relativt mye ressurser på dette området. Vi har ikke nok kunnskap om effekten av ressursbruken.*
 - *Selv om vi er på et noenlunde normalt nivå når det gjelder andel elever med vedtak så ser det ut som antall barn med større utfordringer har økt.*
 - *Ekspert rapporten danner grunnlaget for videre vurdering og arbeid*

5. Oppsummering fra skolenes vurdering

I tråd med vedtak har alle skolene gjennomført vurdering av egen tilstand og rapportert denne til skoleeier sammen med satsningsområder og tiltak.

Når det gjelder skolemiljøet så viser alle skolene at de har arbeidet meget godt med iverksetting av nye rutiner i tråd med lovendringen. Siden skolestart i høst rapporterer de at de har utarbeidet 39 aktivitetsplaner. Av disse er 5 rapportert til skoleeier. Dette vurderes som positivt. Det viser at skolene følger opp utfordringer knyttet til miljøet i tråd med de nye retningslinjene som krever rask inngripen⁸. Det signaliseres allikevel at det må arbeides videre med skolemiljøet. Det er behov for å se videre på rutine og sikre at disse er effektive. Det er også behov for drøfting og erfaringsutveksling på tvers av skolene for å finne gode tiltak og sikre spredning av kompetanse.

Utforskende pedagogisk praksis/ Lesson study som metode for forbedring av kvalitet på tilbudet er igangsatt ved 8 skoler. Dette har vært ett av de sentrale områdene i den nasjonale Ungdomstrinnsatsningen. Lærerne forsker på egen praksis der målsettingen er å øke elevenes læringsutbytte. Modellen innebærer at skolen systematisk utvikler kvalitet gjennom at man i fellesskap utarbeider mål, planlegger, utfører og observerer, diskuterer og forbedrer undervisningen. Dette er i tråd med den nye fastsatte overordnede del av læreplanene i skolen⁹. Metoden vil kunne virke positivt inn både på læringsmiljøet og det faglige utbyttet. Rektorene rapporterer stort sett om overveiende gode erfaringer. Som eksempel nevnes bedre samarbeid mellom elevene, bedre pedagogiske opplegg, at det er inspirerende og at det gir gode refleksjoner. På den andre siden pekes det på at metoden er ressurskrevende og at det bør ses på effektivisering av denne.

Det kan virke som skolene er i ferd med å gå mer bort fra den tradisjonelle læreboka. Det er to forhold som kan forklare dette. Det ene er en økende bruk av digitale hjelpemidler, den andre er økende vekt på mer bruk av åpne

⁸ Les mer her: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>

⁹ Les mer her: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/skolens-nye-grunnlov-er-fastsett/id2569170/>

oppgaver, refleksjonsoppgaver i undervisningen. Sistnevnte kan settes i sammenheng med Mascil¹⁰ og utforskende pedagogisk praksis

Når det gjelder det faglige utbytte og ferdigheter nevnes særskilt begynneropplæring i lesing og regning og den andre leseopplæringen. Digital kompetanse tas opp av flere skoler. Dette dreier seg både om det tekniske (utstyr og tilgang), kompetanse (både for ansatte og elever) og pedagogisk bruk av IKT. Det vises for øvrig til eget punkt om dette temaet.

Det er også et ønske om nettverksarbeid på tvers av skolene innenfor områder som engelsk, digital kompetanse og læringsmiljø.

Fravær er en problematikk som har vært tatt opp av rektorene ved flere anledninger. Det største fraværet både når det gjelder enkelttimer og hele dager er hos ungdomsskolene. Skolene rapporterer at de har fått på plass gode rutiner når det gjelder å registrere og å følge opp fravær. Den største bekymringen er imidlertid en mindre andel elever hvor fraværet er meget høyt. Oppfølgingen av disse må ses i en større sammenheng, det vil si i tverrfaglig samarbeid med øvrige sektorer innen kommunen.

Et tema skolene generelt sett tar opp i økende grad er behovet for ressurser til spesialundervisning. Selv om vi ikke har tallmessig belegg kan det se ut som det er et reelt økende antall elever med større utfordringer. Elevenes psykiske helse er også et område som mange av skolene nevner som utfordring.

6. Øvrige områder som bør beskrives særskilt

IKT i skolen – digitale ferdigheter

I 2013 bevilget kommunestyret 3 millioner til innkjøp av elektronisk utstyr på ungdomstrinnet. I oppfølgingen av vedtaket la rådmannen fram en plan for bruk av midlene våren 2014, som inkluderte en satsing på IKT i skolen for hele grunnskolen. Skoleeier har rapportert bruken av midlene hvert år. Bevilgningen har vært svært nyttig, slik at alle ledd i utviklingsarbeidet er styrket over lengre tid. Som eksempler kan nevnes:

- Styrket samhandling mellom IKT-seksjonen og skolene
- IKT-ansvarlige ved skolene har spilt en viktig rolle ved å gi god faglige støtte til lærere, skoleledere og til hverandre i et IKT-nettverk
- Infrastrukturen til og på skolene er forbedret
- Smartboard er kjøpt inn til alle ungdomsskolene
- Innkjøp av pc'er slik at det er 3 elever pr PC på ungdomstrinnet
- Ny læringsplattform/oppvekstportal for barnehage og skole, Zokrates, er kjøpt inn
- Det er tilrettelagt for digital samhandling mellom elev og lærer; på PC, nettbrett og smarttelefon, ved bruk av Microsoft Office 360, lagring lokalt og «i skyen».
- Samhandling med foresatte i skole, SFO og barnehage ved hjelp av den digitale Meldeboka.
- Læreres digitale kompetanse og motivasjon har økt gjennom kursing og kollegaveiledning.

Melhussskolen er nå godt forberedt på IKT i skolen, både organisatorisk og med hensyn til kompetanse. For å komme videre i den gode utviklingen forutsettes det nå at elevene på alle trinn får tilgang til sitt eget elektroniske hjelpemiddel. Både læreres og elevers ferdighetsutvikling og motivasjon stopper opp uten tilgang på nok utstyr. Kommunen bør ha som ambisjon 1 til 1 i løpet av en fire års periode. En innkjøps- og opptrappingsplan vil bli lagt fram politisk i 2018.

Videre og etterutdanning

Kompetanseheving av ansatte i grunnskolen er et av de sentrale tiltakene for å bedre kvaliteten i «Melhussskolen». Det vises i tillegg til kompetansekravene med tilbakevirkende kraft.

¹⁰ Les mer her: <http://mascil-norge.org/>

I strategien «Kompetanse for kvalitet¹¹» for lærere og skoleledere frem mot 2025, legges rammene for den nasjonale satsingen som er utviklet i et samarbeid mellom KS, arbeidstakerorganisasjonene, lærerutdanningene og Kunnskapsdepartementet. Denne er stort sett en videreføring av den tidligere strategien på dette området.

For å kunne undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk, må en lærer i fast stilling nå ha minst 30 studiepoeng (barnetrinnet), og 60 studiepoeng i henholdsvis ungdomstrinnet og videregående. På barne- og ungdomstrinnet er kravene gitt med tilbakevirkende kraft. Kommunen har da frem til 2025 for å sikre at kravene er oppfylt. GSI rapporteringen¹² viser at kommunen har behov for følgende totalt sett:

Antall lærere med behov for videreutdanning		
Fag	Antall 1.-7.trinn	Antall 8.- 10. trinn
Norsk	7	7
Norsk tegnspråk	1	0
Matematikk	16	8
Engelsk	32	3
Totalt	56	18

For ungdomstrinnet er situasjonen overkommelig. For barnetrinnet er imidlertid behovet for videreutdanning svært høyt, særlig i engelsk. Kostnadene er beregnet grovt sett til 3 millioner. Da er dette kommunens egenandel. Det er viktig å være oppmerksom på at dette vil være et «omtrentlig» tall. Naturlig avgang og rekruttering vil for eksempel kunne medføre endringer i behovet.

Kravene får betydning for hvordan kommunen må prioritere. Kommunen har tidligere sett det som naturlig å ta utgangspunkt i skolens lokale behov og kommunens satsningsområder innenfor grunnskole. Den tilbakevirkende kraften for forskriften medfører en innsnevring av hva det satses på.

Rektorene rapporterer at de har gode erfaringer med lærere som tar videreutdanning. Disse fungerer som gode ressurser for skolene.

- *Selv om det ikke kan belegges tallmessig er det er liten tvil om at ordningen med et lokalt vedtatt kompetansehevingsfond sammen med den statlige søtten har vært en god ordning for Melhus skolen.*
- *Lærere som tar videreutdanning fungerer som en god ressurs*
- *Den nye forskriften med tilbakevirkende kraft vil imidlertid begrense skoleeiers mulighet til å følge opp en bredere satsning på skoleutvikling.*

Fornyelsen av Kunnskapsløftet

Arbeidet med å fornye Kunnskapsløftet er i gang. Overordnet del av læreplanverket er fastsatt av regjeringen, men den har ikke trådd i kraft ennå. Nye læreplaner vil være klare for elevene høsten 2020. 2019 er avsatt som perioden hvor skolene skal forberede seg. Erfaringene fra tidligere fornyinger av læreplaner viser at dette er tidkrevende. I tillegg vil det også innvirke på behovet for fornying av læremidler.

Rådmannens vurdering og konklusjon:

Skolemiljø

¹¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/731323c71aa34a51a6febdeb8d41f2e0/kd_kompetanse-for-kvalitet_web.pdf

¹² <https://gsi.udir.no/>, jf også PS 8/16 komite for oppvekst og kultur.

Selv om kommunen grovt sett ligger på det nasjonale snittet bør det videre satses på vurdering for læring, praktisk læring og relevant læring. Tilbakemeldingene fra samlingen med rektorene og ppt tilsier også dette.

Lovendringen i kapittel 9a gjeldende fra høsten 2017 samt signalene fra skolene medfører at det fortsatt bør arbeides med å redusere krenking og mobbing. Dette kan skje gjennom erfaringsutveksling mellom skolene og med videre oppfølging av Lundamosprosjektet.

Hensikten med et godt skolemiljø er at det skal gi et godt grunnlag for læring og trivsel. Erfaringene med utforskende pedagogisk praksis viser at dette er et godt verktøy. Det understøttes av signalene fra de aktuelle skolene samt at det er i tråd med den nye generelle delen av læreplanen. Med en del forbehold kan det se ut som dette har hatt innvirkning på resultatene i regning/ matematikk i Melhus.

Fag og ferdigheter

Resultater og signaler fra skolene tilsier at grunnleggende ferdigheter og basisfag fortsatt må følges opp. I tillegg er det naturlig å se på den første og andre leseopplæringen.

Engelsk er et område skolene tar opp ofte. Dette har blant annet sammenheng med behovet for videreutdanning samt resultatene som oppnås.

Digitale ferdigheter er også et område som må følges opp fremover.

Fagfornyelsen vil kreve mye tid av skolene fremover.

Ressurser – fysiske rammer

Prognosene for elevtallet fremover viser liten endring de nærmeste årene (frem mot 2025), deretter noe økning. Dette vil imidlertid være avhengig av boligutbyggingen, både med hensyn til omfang og når den kommer.

Ressursene for småtrinnet er bedret samt at noen få skoler vil ha krav på økte ressurser som en konsekvens av den nye lærernormen. Rådmannen har beregnet at denne tilsier en økning på 4,2 årsverk fra 2018. En full virkning fra 2019 vil kunne tilsi økt behov for årsverk.

Signalene fra skolene samt det høye antall timer som allerede brukes på spesialundervisning viser at dette blir en stor utfordring både ressursmessig og kompetansemessig. I tillegg vil ekspertrapporten og oppfølgingen av denne få stor innvirkning.

En målsetting om økte digitale ferdigheter forutsetter en økning i tilgjengelig utstyr for elevene. Rådmannen vil legge frem en egen sak om innkjøp og opptrappingsplan.

Øvrige områder

Videreutdanning

I tråd med kompetansekravet som har tilbakevirkende kraft vil rådmannen måtte prioritere dette fremover når det gjelder bruk av ressurser til videreutdanning. Vi erfarer at dette går bekostning av ønsker om andre fag det ønskes videreutdanning i. Rapportering per 1.10.2017 viste at 74 lærere hadde ikke dekket kompetansekravet. Det må tas noe forbehold om feil i rapporteringen.

Digital kompetanse

Med utgangspunkt i vurderingen anbefaler rådmannen følgende satsningsområder som grunnlag for arbeidet med økonomi og handlingsplan:

Skolemiljøet	<u>Innføring nytt kap 9a, vurdering for læring, praktisk og variert opplæring</u>
	<u>Utforskende pedagogisk praksis</u>
Fag og ferdigheter	<u>Begynneropplæring, grunnleggende ferdigheter, digitale ferdigheter og basisfag</u>

	<hr/>
	Fagfornyelsen
Spesialundervisning	Kompetanseheving både skole og PP-tjeneste Oppfølging av ekspertrapporten
Videreutdanning	Oppfølging i tråd med kompetansekrav

Vedlegg:

- Ingen

Andre dokumenter som ikke er vedlagt saken:

1. PS 14/17 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2016
2. PS 17/16 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2015
3. PS 46/15 Mindre revidering av helhetlig system for skolevurdering
4. PS 24/15 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2014
5. PS 17/14 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2013
6. PS 20/13 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2012
7. PS 47/12 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2011
8. PS 27/11 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2010
9. PS 14/10 Vurdering Av Grunnskolen I Melhus 2009
10. PS 56/09 Revidering helhetlig system for skolevurdering
11. PS 16/09 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2008
12. PS 24/08 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2007
13. PS 38/07 Vurdering av grunnskolen i Melhus 2006
14. PS 48/05 Helhetlig system for skolevurdering
15. PS 50/04: Arbeid med helhetlig system for skolevurdering – hensikten med systemet, elevinspektørene
16. SKOLEVURDERING. Redegjørelse i forhold til pålegg fra Fylkesmannen. Bakgrunn og mandat for utvikling av et helhetlig system for skolevurdering i Melhus kommune m/vedlegg (03/01714-012).
17. LOV 1998-07-17 nr 61: Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

